

2400
По Срп 562 1

РЕЧЬ И БЕСЕДА

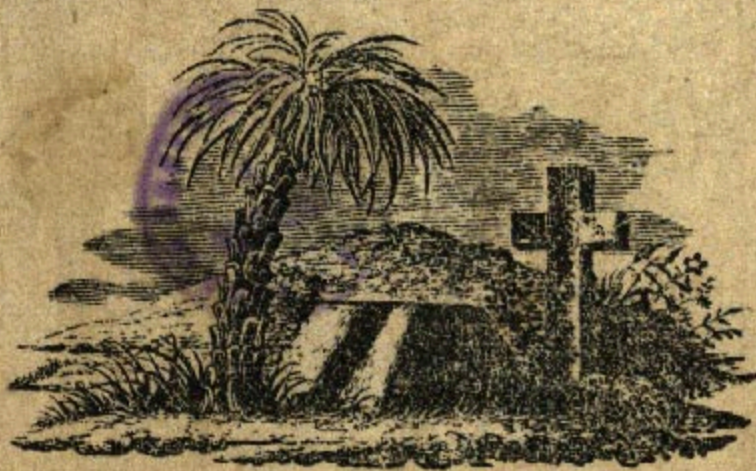
ГОВОРЕНА

НА ОПЕЛУ И НА ГРОБУ

ПРОТИ ШАБАЧКОМЪ

ІОВАНУ ПАВЛОВИЊУ

У ШАБЦУ 25. АПРИЛА 1861. ГОД.

издана

БОРЪЕМЪ І. ПАВЛОВИЊЕМЪ

СЫНОМЪ ПОКОЙНИКА.

У БЕОГРАДУ.

Књигопечатња Княжества Србскогъ 1861.

319519

РЕЧЬ

кою є говорію владика Шабачкій Гаврило покойномъ
проти Шабачкомъ Іовану Павловићу, на опелу
25. Априла у цркви Шабачкой.

Понекадъ човекъ добія име одъ места
у комъ живи, као: Шабчанинъ, Крагуєвча-
нинъ; а понекадъ човекъ своіомъ чувеномъ
личношћу позаймлює гласъ месту изъ кога
є, као: Книћанинъ одъ села Кнића, Гараша-
нинъ одъ села Гараша.

На првый погледъ чини се као да є то
играчка; ал' ако зреліє узмемо стварь, и ніє
играчка.

Признаємъ, непресућує место рођеня ни
бавленя; алъ да видите како кодъ света и
пресућує овда єдно овда друго, и ако є теш-
ко доказати да є ко навлашъ тражіо себи
име одъ места где живи, или да є хотимице
на то ишао да подигне име месту где живи.

Са ово неколико речій коє самъ пустіо
некъ иду напредъ, ніє ми намера наметнути
вама мисао, за кою бы се могло казати да є

изъ мое главе, или коя бы изгледала као свршена пресуда, коя е међу вама и поникла и сазрела. Я се радо уздржавамъ одъ такогъ чега, особито у приликама као што е ова, где ми изненадна жалость тако стегну езикъ, да што бы у другимъ приликама заръ и умео проговорити, сада немогу, и радіе бы нарицао и запевао, негъ што бы предъ овако одабранимъ светомъ трошію речій око тога, да одбранимъ име мртвомъ човеку, на кога и онако за садъ нико ненапада.

Мислимъ да ћу имати право за све речи; почемъ доиста држимъ да ни еданъ одъ васъ не чини ову почестъ мртвацу преко вољъ и съ озлоећенимъ срцемъ. Сръ кадъ светлый и обштелюблѣный владалаць нашъ, Князь и Господаръ Михаилъ изволи не само у Београду казати, да му е жао за покойнимъ протомъ, него іошъ посла и нарочита лица *) да буду на погребу и да именовъ онога, кои ихъ посла, увећаю ову тужну свечаность: то се у толико манъ може мислити да е буди кои одъ васъ безъ вољъ дошао; аль до душе ни я іошъ ништа нерекко о томъ: да ли е Јованъ Павловићъ чувенъ быо по имену овогъ места, или е Шабцу служило на честь, што е имао за проту Јована Павловића.

---

*) Войничкогъ проту г. Х. Димитрія Јовановића, командира жандармеріе, капет. г. Милоша Спасоевића и члана полиціе, подпоручика Живоина Стояновића.

Кадъ бы я хтео изићи на среду съ онимъ што знамъ, што самъ самъ познао и искусіо крозь 25. година мое пажнѣ, мога пріятельства и мое дружбе съ покойнимъ протомъ Юваномъ Павловићемъ — а мислимъ да ме нећете окривити да самъ тражіо што за себе преко нѣга, — кадъ бы велимъ хтео позвати се на онай малый, узаный кругъ личногъ обхођеня и поштованя, я бы самъ казао, шта бы казао; аль то што бы я казао, пре в за неколицину него за мложину, пре в за собу него за явность.

Волио бы я васъ имати за судіе у томъ, волио бы изъ ваши уста чути: Ели Юванъ Павловићъ чувенъ было зато што в изъ Шабца, или му в почестъ указивана и у отечеству и на страни збогъ нѣговы личны врлина? И я мислимъ, да сте вы зато изрицанѣ далеко пречи одъ мене, еръ в покойникъ као прота провео овде у месту до 35 година.

Ал' вы ћутите: недасте гласа одъ себе. Вы као мыслите да бы за садъ рано было казати што пресудно. Вы то оставяте времену, околностима, свомъ добу, када ће неизнуђена прозуюти изъ ваши уста пресуда и та ће бити гласъ общегъ мишленя.

Мудріе што ніе се могло ни очекивати одъ тако смотрене общтине.

И тако оставляюћи вама што в ваше, я ћу нешто рећи о мом' а мислимъ и о вашемъ проти:

Покойникъ се родио у србској земљи, у Босни, у селу Троици, недалеко одъ Зворника. Отацъ му е био свештеникъ, мати га е родила 30. Јануара 1804. године подъ ведримъ небомъ, у зимно доба, на снегу, подъ грмомъ, връ су Турци дошли у кућу на ноћиште.

Сійнувша слобода за првогъ устанка србскогъ подъ Кара-Ђорђемъ, створила е сеобу изъ Босне у Србию, и тако е малый Јова заједно съ родителъима дошао амо у Шабацъ, где е почео књигу читати.

Кажу да е био несташанъ преко сваке мере. Колико се мени чини, несташностъ ние ни зло ни добро. То е нешто што се роди съ човекомъ. По већой части несташна деца отворене су главе; а деца су свагда мањъ више несташна. Тако е Богъ наредіо да расту, ячаю, да сладко еду и пию и да сладко спаваю.

Да бы малый ђакъ ондашнѣ шабачке школе јошъ болъ утврђенъ био у књизи, дао га е родителъ у школу сремске Митровице. То е све што се имало казати о школованю покойника.

Знамъ да ће се рећи: та то е ништа. Веруемъ, према данашнѣмъ добу и школованю; алъ у оно време, за оногъ доба ко е смео много тражити или и мислити на данашнѣ наше станѣ?

Я васъ молимъ, да будете толико стрелъиви и саслушате іошъ за две велике школе у койма се еднако учіо покойный прота. Прва школа была в у кући, та школа задавала му в труда и одвише. Нѣму нису быле дуге зимнѣ ноћи; за нѣга небыяше дуга времена. Кнѣига и перо, перо и кнѣига, то в ишло на изменце, чимъ в дотле дотерао да в у своіой домаћой школи трудомъ и усиляванѣмъ научіо разумевати еданъ странъ, ученъ езикъ, кои му отвори врата одъ едне пребогате кнѣижевности, где се упознао съ наукомъ и найизреднѣимъ умотворинама научены людѣй.

Кадъ узмемо, како некои люди новіегъ доба забораве и оно што су научили у школи а некамо ли да су истомъ после школа прионули око тога да се трудомъ, напрезанѣмъ далѣ изобразе, усаврше и успособе, — онда бы, ако смемъ казати, морали похвалити усиляванѣ покойнога Проте кои никако нѣ хтео изостати иза времена.

И кадъ узмемо ято празноглавица, кое проѣше и пролазе крозъ школе па тако високо мисле о себи, о своіой научености, да имъ се чини, да су теменомъ свои обилаты знаня у небо допрли, а овамо у ствари, у животу, у пословима едва се познае на нѣима да су одъ школованогъ света, — онда се и опетъ морамо поклонити или морамъ поклонити оной науци, ономъ знаню, оной практичности, кою

ѣ покойникъ тако явно освѣдочію, тако вешто и у згодно доба и овде и на страни изнео на видело, да му ѣ онако у натечъ ишла похвала одъ свію страна.

Немислите да самъ се наймію да одржимъ Покойноме име и честь, или да мой говоръ смера на то да задобіемъ ваше мисли, ваша срца за нѣга. Та победа небы была честна ни за нѣга ни за мене. Я мислимъ онъ ѣ већъ заузео место на комъ ће га у своѣ време не само оставити него и утврдити ваше обште мишленѣ.

Што ѣ у 22. години одъ рођеня постао протомъ Шабачкимъ и ако ѣ ту и у томъ какве кривице — нѣгова ніѣ за цело. Има примера и после нѣга да се понаглило съ младимъ людма онако на срећу, па како испадне, радовали се или се каяли. Ал' за Покойнога и у томъ има оправданя, ерѣ ѣ онъ после пошто ѣ већъ постао протомъ, изъ петны жила радію да не постиди оне кои су га тако рано одликовали.

Зарѣ незнате, да се люди незаслужно утрпани у какво званіѣ, и сасвимъ непреправни поставлѣни на какво место, за коѣ се иште умъ, способность, уметность, искуство, — зарѣ незнате, велимъ, да се такви люди поневиде и у место да што приону да се не рекне да онако недостойно уживаю господскій лебъ, кои имъ се даѣ узъ званіѣ, іош' се силе и дюю и чини им' се да су мало и

добили према ономъ колико се нѣма чини да претежу?

Друга е школа покойникова была яванъ животъ, послови пастирске службе, живый обртъ мислїй съ больима одъ себе, трвенѣ съ лицама, рвенѣ съ противностима, познанство с' людма одъ управе, путованѣ по странимъ земляма.

Да е ова друга школа за покойника была претежнїя одъ оне прве, види се одтуда, што се умомъ узвисїо до мислїй ков нису обичне, што е срцемъ познао и уживао висока чувствованя, што е срцемъ и душомъ свагда чезнуо за больимъ, што е свимъ силама приняо око онога што е добро было за напредакъ, за просвету за родъ, за улюдность, за добре нрави, и што е мударъ быо у бираню лица съ коима ће се дружити. Ни ту нїе хтео быти у штети, него или примати одъ другога или казиванѣмъ другоме одъ користи быти.

Но онъ е по чину быо најближїй овом' месту у ком' га сада обколявамо. Знамъ, уверенъ самъ да бы му сами крозъ моя уста дали лепу, похвалну сведочбу као свештенику црквеномъ, кои се нигда нїе ленїо ићи у цркву, свршавати правило побожно, па съ вољомъ и певницу држати. Мислимъ да ћете задуго споминяти како е онъ умео достојанствено служити, и како е са службомъ саставляо и пастирска поученя.

Нѣгова спољашня виђеность, нѣгова речита озбиљность, нѣговъ одрешенъ ѳзикъ, нѣговъ даръ коимъ е и непреправанъ умео говорити како треба, нѣгово топло заузимањъ кодъ власти у ползу оны, кои су се обраћали на нѣга, нѣгова подашность према лицама у нужди, нѣгова отворена недра за дружбу и пріятельство, нѣгова племенита осећаня за све што е побожно, што е црквено, што е полезно за добре нрави, што е користно за редъ, за слогу и напредакъ; све ове и друге овде неспоменуте врлине нѣгове као човека, изложена грешеню и спотицаню, быће ми или быће намъ за дуго предъ очима, и тай лепъ споменъ о нѣму оставићемо млаћемъ нараштаю.

Свештениче, међу окружнимъ свештеницима првый! прости намъ свима ако смо те чимъ увредили речма или деломъ. Простимо му и мы, браћо, ако е као човекъ учиніо коме на жао. Та и онако намъ треба опростити увреде празника ради, а онъ се лицемъ на самый светлый празникъ преселіо душомъ у небо при отворенимъ дверима.

Честитогъ имена свештениче! наша любовъ испраћа твоє земляне остатке у мирну кућицу, за кою се ты побрину за раніє. — Нека бы твоє име было свагда у добромъ спомену кодъ людій. Нека бы душа твоя нашла блаженогъ покоя кодъ Бога! — аминъ.

БЕСЕДА

на гробу Іована Павловића изъ Шабца, умрогъ 23. Априла
1861. године, говорио М. Поповићъ, судія.

О свијете, по коме ја милим!
Дан се гаси на твоје врхове;
Када ћете, збиља, очи моје
Неугасног дана поздравити,
Божествено сијаније дивно?

Негушъ.

Кадъ се безкрайность поява у животу
човека сама собомъ изчисли, најтужниј е по-
явъ хрпомъ землѣ узвишенный — гробъ. —
У нѣга предаю се бездушни остатци леде-
ногъ тела човечијегъ, а све што е природа
на земљи за преузношенѣ Божества дарова-
ла, лепе дане животворећегъ сунца, мракъ
на вечна времена густимъ покриваломъ обвја.

Съ ове стране гроба сјайности земальске;
животъ сачинява првоначалный основъ сушт-
ности бійћа, и премда у тужнимъ прсима
огледа се вртлогъ беда, опетъ е онъ онај
изворъ, крозъ кога су радости света, човеку
понятне. — Како усане животъ, сенке ноћи

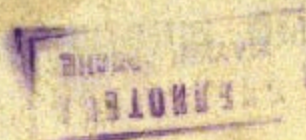
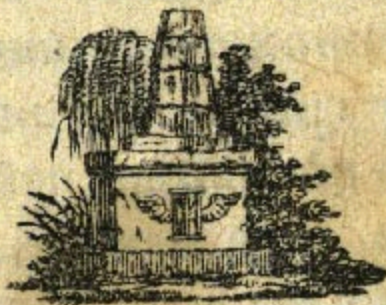
свалю'ю безграничну тавность и ужаси гроба
пустога разастиру. Од'туда, од'туда се пора-
ћа жалость престанкомъ живота проузроко-
вана. Од'туда туга при свакомъ поновлѣнномъ
гробу, па већа и страховитія, што при овимъ
тешкимъ размишляима, стоимо на гробной
урвини човека и свештеника, пріятеля людій
и цркве, великогъ поборника науке спасите-
лѣве, ватреногъ народолюбца, истиногъ почи-
тателя владательскогъ дома, великогъ Ико-
нома велике цркве, на гробу проте Іована
Павловића. Са престанкомъ земальске сушт-
ности, лепъ створъ Божиѣга света за навекъ
предъ очима му е потавнио, нит' ће се выше
орити грло побожны песама нѣгови, коє е у
храмовима узносіо къ престолу вишиѣга ство-
рителя за благо рода и отачества. — Семе
благочестивости неће выше мудра речитость
нѣгова са полезнимъ, лепимъ и краснимъ у
срцима сроднимъ разсађивати. Умни творови
нѣгови из'нова неће се огледати на полю
књижества а посмрчадъ сирота остаю —
укочило се тело, коє е у два ма принадле-
жало посланствама землѣ Господара, коє е
по жаркомъ одушевленю за частный крсть,
и народный поносъ, светомъ Кієву и гордомъ
на Неви Петрограду, путовало. О' пріятели!?
бадава ћете изгледати редко сачувствіє Проте
Павловића, залудъ очекивати пріятно, досто-
инствено обхођенѣ нѣгово, залудъ тражити
мудры савета, и болно срце и душу лечеће

утехе; све е то престало, са нестанкомъ живота нѣговогъ. — Нестало е родителя за тужну децу нѣгову, нестало друга за уцвелѣну ядомъ супругу, жалостнимъ сестрама єдинца брата, да имъ и заклетве поузданя нема. — —

Изъ отвореногъ гроба пуста тама пучиномъ землѣ извѣя се, да оладниле остатке у себе прійми. — Юштѣ само єданъ уздисай разяданый грудій, само юштѣ єданъ тужный погледъ, па е за навекъ одъ насъ одтргнутъ, да се найгоріємъ появу безгранични патњи човека савршеный обликъ створи. О! како ужасомъ обузето стрепи саучаствуюће срце, докъ умъ сматра юштѣ неразрешенъ токъ природе човечіе. Како горка туга препуњава жалошћу смућену душу, што се црква наша са редкимъ овимъ свештеникомъ, найглавнимъ стубомъ велелѣпности нѣне данашнѣ, Грађанство ово са несравнимъ човекомъ, држава србска са єдинственимъ Протомъ Павловићемъ за навекъ, у невреме, опростити мора. —

Ал' тако стои написано у кнѣиги вечности. — Божественимъ нарећенѣмъ дошо е човекъ на светъ, да самъ собомъ запечати горку истину непроменѣне ничтожности свое, да башъ онда у гробъ мрачный сиђе, кадъ е нѣговъ животъ нѣговима наймилима найпотребити; да га онда изгуби, кадъ се прегорети неможе. И мы сви, савъ светъ, гробъ свой имамо; — гробъ као прелазъ изъ временога у вечный животъ. — Текъ овимъ пу-

томъ разстав се човекъ одъ трошне зграде
 тела свогъ. Божествена искра душе ослобо-
 љава се тамнице, лети у ширине небеснога
 свода къ праизвору своме, к' престолу Бога,
 кодъ кога е уготовано вечно царство мира. —
 По овоме безразложно далъ сетованъ и на-
 рицанъ ни самомъ Покойнику угодно нѣ —
 быти неможе —; нѣму, кои е живіо да умре
 за животъ вечный за Христа свога, кои га е
 сподобіо пріймити у данъ светлога воскре-
 сенія нѣговогъ. — Место тога, заветуймо се
 спомену нѣговомъ, сачувати врле черте нѣ-
 говогъ на земљи бійћа, слѣдовати му у не-
 избройнимъ примеромъ указани намъ путова
 добротворства и ущедриваня, любви къ ро-
 ду, побожности къ вери, пожертвованя къ
 цркви, отачеству и престолу. — Тако ћемо
 му окрунити трудне подвиге на полю народ-
 ногъ у црквеномъ, светскомъ и књижевномъ
 погледу благостаня. Тако ћемо се са незабо-
 рављнимъ покойникомъ разстати достойно
 рекавши: лака му мати земля. —

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19СрII 962.1